

1. Presentació

El Pla d'acció del PEC de Barcelona 2004-2007 es va definir a partir del compromís de les entitats que li donen suport a l'entorn de les propostes que van elaborar les comissions temàtiques del PEC durant el procés participatiu del 2003.

A partir d'aquest moment es va iniciar una fase d'implementació i de desenvolupament d'aquest pla. Durant aquesta fase, la trobada anual de les vuit comissions temàtiques del PEC de Barcelona representa la continuïtat del procés participatiu al llarg de la fase d'implementació del Pla d'acció. Cada comissió, formada per persones i per entitats representatives del món educatiu, especialment per aquelles entitats que participen com a líders i col·laboradores dels projectes del Pla d'acció, s'obre en el marc d'aquestes jornades a la participació d'altres persones inscrites.

Des d'aquesta perspectiva, el treball de les comissions durant la jornada del dia 18 de novembre al matí s'ha fet a l'entorn de dos objectius bàsics: fer el seguiment del Pla d'acció i fer d'observatori de la realitat educativa des de la perspectiva corresponent a cada dimensió, analitzant l'evolució de la situació al llarg de l'any i fent noves propostes d'intervenció.

Tot i la dificultat de resumir la quantitat de feina feta en poc espai, n'exposarem els trets principals des de dues perspectives: d'una banda, analitzarem els elements de transversalitat, és a dir, els elements comuns a les diferents comissions; i, de l'altra, presentarem els punts més destacats que s'han tractat en cada reunió de les vull comissions: Lleure i Educació no formal, Mobilitat, Sostenibilitat, Èxit Escolar i Accés al Treball, Coneixement de la Ciutat, Immigració, Mitjans de Comunicació i Societat de la Informació, Valors i Ciutadania Activa.

2. La perspectiva transversal

Des de la perspectiva transversal, cal destacar tres punts: d'una banda, el valor del **treball en xarxa**, un element comú que ja recollia l'informe de progrés del 2004 i que ara es torna a fer palès; i, de l'altra, la necessitat **d'adaptació i de reformulació dels reptes educatius** en un entorn en constant transformació i, finalment, la importància que té la **implicació, en el procés educatiu, de les mares i del pares** com a protagonistes de l'educació integral dels infants i del joves.

Les diferents comissions han entès el treball en xarxa, des d'una perspectiva territorial, com la necessitat de crear una interacció amb l'entorn més immediat de les escoles i, per tant, de fer partícips de l'educació, alhora que coresponsables, tots els agents del territori. Això inclouria les diverses entitats ciutadanes, les empreses, els mitjans de comunicació i les administracions públiques, entre d'altres. Aquesta vinculació de l'escola amb la comunitat permetria crear xarxes educatives integrals i cobrir les necessitats educatives globals dels infants i dels joves.

Tot i que moltes de les comissions continuen mantenint com a vigents, amb vista al futur, els

mateixos reptes que ja es plantejaven en les darreres jornades del PEC, la majoria està d'acord amb què el context en què es treballa ara ha canviat i, per tant, en determinats casos cal replantejar-se els reptes i cal que el procés participatiu sigui continuat. Com a exemple clar, la Comissió de Mobilitat exposa la diversificació del concepte inicial de l'anomenat «Camí escolar» i la necessitat de modificar-lo com a conseqüència dels canvis d'hàbits dels ciutadans.

Finalment, des d'aquesta mirada transversal, les comissions del PEC coincideixen en el protagonisme que cal que tinguin les famílies en l'educació integral dels seus fills, i en què cal no considerar les escoles com les úniques responsables de l'educació dels infants i dels joves. En aquest sentit, cal començar a parlar també de responsabilitats individuals i no solament de col·lectives, i que hi ha d'haver un consens entre la família, l'escola i l'entorn.

3. Síntesi per comissions

En un pla més específic i vinculat a cada comissió, podem destacar els punts següents:

La Comissió de **Lleure i Educació no formal** continua aprofundint en els reptes plantejats a les darreres jornades i posa l'èmfasi en:

La construcció de xarxes. És ineludible establir un diàleg permanent als barris entre les escoles, les associacions i les empreses de serveis educatius, i afavorir la participació dels agents del territori (entitats, esplais, veïns, centres de salut, escoles, etc.) perquè es creïn lligams i s'aprofitin recursos. Un dels punts rellevants és la participació dels representants de les entitats i de les associacions de lleure als consells escolars. El reconeixement d'aquestes associacions comença per fer que tinguin espais adequats tant per desenvolupar-hi la tasca que duen a terme com per la imatge que puguin donar. Pel que fa a l'ús dels equipaments escolars, s'hauria d'avançar a l'hora de determinar responsabilitats, quantificar despeses, aconseguir finançament i automatitzar processos de funcionament pràctic (claus, consergeria, calefacció, neteja...). La Comissió ha continuat valorant com a punt feble la baixa participació de les AMPA, de representants de les associacions esportives i del professorat a les trobades del PEC. Això suposa que cal millorar les condicions i els horaris de trobada perquè aquests estaments puguin participar en els debats d'educació en el lleure.

Comunicar i difondre. És bàsic que els centres educatius estiguin al corrent de les qüestions legals pel que fa la responsabilitat civil, i que això es difongui com a exemple de bones pràctiques. També és important una bona difusió de l'oferta d'educació en el lleure i del seu potencial educatiu.

Compromisos. Aquesta Comissió ha adquirit el compromís de redactar i difondre entre la comunitat educativa dos documents relacionats amb les qüestions legals i amb la importància de l'educació en el lleure, i també com d'elaborar un banc de dades de bones pràctiques i de projectes compartits entre els centres educatius i altres entitats.

La Comissió de **Mobilitat** esmenta especialment l'impuls i la implantació del Camí Escolar a la ciutat de Barcelona, tot i que creu en la necessitat imminent de crear comissions multidisciplinàries que l'avaluin i el controlin, i que estableixin les modificacions que cal fer-hi. Aquestes modificacions imprescindibles es deriven dels canvis d'hàbits dels ciutadans, i també de la manera diferent de participar en el Camí Escolar dels agents implicats, fets que han generat una diversificació del concepte inicial. Amb referència a això, destaca: que hi ha altres camins o rutes que no es fan només a peu i solament els nens de primària, sinó que són espais que utilitza la resta de la població; els trets que caracteritzen el Camí Escolar (seguretat, entorn agradable i autonomia) han de fer-se extensius a d'altres vies o rutes urbanes.

Pel que fa a l'augment de l'ús de la bicicleta en els desplaçaments urbans, la Comissió proposa educar especialment els escolars en el canvi d'hàbits. També destaca la creació d'una Oficina de la Bicicleta a Barcelona i la proposta d'incrementar els punts de control que hi ha a la ciutat per mesurar el nombre de ciclistes que hi circulen diàriament. Aquestes mesures es troben incloses dins del Pla estratègic de la bicicleta de Barcelona, el qual es presentarà el proper mes de gener de 2006.

La Comissió creu també que cal reactivar el Projecte plataforma per racionalitzar l'ús de la motocicleta tenint en compte que s'ha produït un augment notable tant del nombre de motocicletes com de l'ús que se'n fa en l'àmbit urbà. A més, les caminades de Barnatresc, un dels projectes d'aquesta dimensió, han estat molt ben valorades, ja que el nombre de ciutadans que hi participen és notable i a la vegada promouen l'hàbit de caminar per entorns urbans.

Les persones de la Comissió de Mobilitat volen esmentar l'estreta relació que tenen amb la resta d'àmbits i de la necessitat de treballar conjuntament especialment amb la Comissió de Sostenibilitat, de Valors i de Coneixement de la Ciutat. És necessari continuar treballant en la idea de canviar la cultura de la mobilitat i centrar l'objectiu de treball en el vianant, en la persona, i no en els vehicles i en la circulació rodada. Finalment, en termes generals, la Comissió de Mobilitat expressa una necessitat vigent de coordinar els diferents processos, ja que molt sovint es treballa per assolir els mateixos objectius però amb estratègies diversificades.

La Comissió de **Sostenibilitat** ha recordat els reptes proposats a la darrera convocatòria i que continuen sent vigents: entre d'altres, convertir la ciutat en espai prioritari per educar en la sostenibilitat; la necessitat d'una bona gestió pública com a exemple d'intervenció sostenible i la de capacitar la ciutadania per a la sostenibilitat; o la de potenciar el paper de l'escola com un dels agents cabdals per aconseguir-ho (aquest és un dels reptes en els quals s'ha avançat més). Pel que fa a aquests reptes i a les propostes de nous objectius, més que finalitats concretes ha fet reflexions generals: ha expressat que educar en la sostenibilitat no és una tasca senzilla, perquè el funcionament de la societat tendeix a contradir els aprenentatges que es fan a l'escola, alhora que les famílies no sempre donen continuïtat a la tasca que fa el centre educatiu.

Ha esmentat, a més, que es demana molta implicació dels ciutadans i no s'incideix prou en el paper de les empreses en aquest compromís. Caldria un esforç per concretar els objectius que es volen assolir, ja que de vegades són massa abstractes. No obstant això, hi ha un bon nombre d'escoles conscienciades i que eduquen en la sostenibilitat (cal remarcar el bon funcionament de les Agendes 21 escolars. Aquest curs, a més, s'ha introduït l'Agenda 21 de l'associacionisme educatiu: un programa amb objectius semblants que s'adreça a l'educació no formal).

A més, es fa patent que hi comença a haver també un funcionament en xarxa dels diferents agents implicats en l'educació que sens dubte facilita l'educació en la sostenibilitat. Per acabar, diu que cal valorar la importància de donar un nou ús als recursos ja existents, com són els espais escolars, per fomentar les activitats en xarxa en l'entorn del barri, tenint en compte que caldrà optimitzar la gestió i reforçar la inversió econòmica.

La Comissió d'**Èxit Escolar i Accés al Treball** ha cregut convenient impulsar el Fòrum per a l'Èxit Escolar i reobrir un procés de participació i de debat, atès que el context no és el mateix que el de l'any 2003. També es considera important continuar els nou projectes que estructurin l'àmbit, que són, a banda del Fòrum per a l'Èxit Escolar: el projecte Pla de biblioteques, el Projecte Èxit, l'Èxit-Smart, la Biblioteca Baixeras, els programes culturals, les comunitats d'aprenentatge, la Lectura fàcil i el Pla jove.

Com a punts destacables del debat hi ha: el paper dels pares i de les mares per fomentar la lectura, el fet de repensar l'educació infantil, la necessitat d'una col·laboració més estreta entre l'escola i el seu entorn més immediat, i amb el món de l'empresa i de la indústria. També es posa de manifest la importància d'«Aprendre a Aprendre» i es valora molt positivament el treball dels Amics Grans.

Finalment, els participants valoren molt positivament la importància dels requisits pràctics per a l'èxit escolar que es van establir l'any 2003 i que s'han anat reajustant a les sessions que s'han mantingut amb el professorat. Aquests requisits s'estructuren en quatre àmbits: l'experiència del projecte ÈXIT, les propostes de l'Administració educativa, les aportacions de la innovació educativa i les grans prioritats des d'un context internacional. Entre els suggeriments que ha fet la Comissió, destaquen, per exemple, augmentar els recursos per als Amics@grans, l'alfabetització en TIC lligada a les competències bàsiques o la tutoria com a clau de l'acció educativa.

La Comissió de **Coneixement de la Ciutat** destaca la necessitat de renovar la proposta d'estudi de la història col·lectiva recent per tal de respondre a qüestions que no s'han resolt. Cal fer aquesta reformulació tenint en compte, entre d'altres, la polèmica actual sobre la LOE. Per tant, pensa que cal plantejar aquest estudi en el marc global del PEC, i que no ha de constituir un objectiu exclusiu de la dimensió 5.

Pel que fa a la necessitat de conèixer les transformacions urbanes i el patrimoni de la ciutat, es remarca que cal dur a terme una pedagogia dels temes urbans. Per tal de poder entendre l'espai públic cal conèixer l'arquitectura contemporània. En aquesta línia es proposa el projecte «Barcelona espais oberts», que consisteix a fer accessibles diferents espais arquitectònics a infants i a joves i donar-los claus per interpretar-los, i també diferents itineraris urbans. Aquests itineraris han de servir per conceptualitzar la construcció urbana i promoure la participació. D'aquesta manera, els habitants s'implicaran i alhora esdevindran ciutadans.

Pel que fa a la creació d'un compromís des de l'escola, es constata que cal una col·laboració amb les entitats ciutadanes de l'àmbit urbanístic. En aquest sentit, palesa la necessitat de continuar les experiències de la participació d'infants i de joves a la vida ciutadana com per exemple, l'Audiència Pública dels nois i de les noies de la ciutat de Barcelona. Finalment, en les intervencions d'aquesta comissió es posa l'èmfasi en el fet que la construcció de ciutat s'ha de contextualitzar històricament, i un dels elements cabdals que cal tenir en compte és la relació de la ciutat amb el seu entorn metropolità. És necessari que la ciutadania senti com a propi el territori i s'impliqui d'una manera més directa en la ciutat mitjançant el pacte.

La Comissió d'**Immigració** ha tractat el tema «Immigració i dinàmiques juvenils en temps de lleure». Entre d'altres, s'han esmentat els aspectes següents: el Fòrum d'Educació i Immigració hauria de considerar el fet d'establir vincles amb les societats d'origen per tal de crear un procés de preacollida que faciliti l'arribada i la integració de la població immigrada; cal tenir en compte els elements que han provocat els aldarulls a França per reflexionar sobre el procés d'inclusió de la població immigrada a la nostra ciutat; és necessària la participació de professionals de l'àmbit social i educatiu en el disseny de l'espai públic per preveure l'impacte educatiu en els joves; cal no criminalitzar les bandes juvenils i associar directament aquests fets amb la immigració, i convé reforçar el treball en xarxa i la coresponsabilitat entre els diferents agents educatius.

A més, la Comissió ratifica la seva intenció de continuar avançant en la consecució dels cinc reptes de futur formulats: donar suport educatiu a les famílies immigrades i al professorat que les acull entenent el fenomen de la immigració com una oportunitat de millora; donar suport als centres docents amb alumnat immigrant; donar suport a l'alumnat immigrant en els seus processos d'aprenentatge per garantir-li l'èxit escolar; promoure accions per facilitar el coneixement mutu i els intercanvis entre la població immigrada i l'autòctona, i fomentar mesures educatives per contribuir a la inclusió de la població immigrada a la xarxa ciutadana.

Per acabar, es posa sobre la taula la reflexió referent als elements de cohesió social per reforçar la convivència a la nostra ciutat, i es constata, una vegada més, la sensibilitat i el compromís dels diferents agents educatius de la ciutat envers l'educació dels infants i dels joves en tota la seva amplitud i complexitat.

La Comissió de **Mitjans de Comunicació i Societat de la Informació** reflexiona, a partir de les ponències de la sessió, sobre la idea que les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) són, de fet, tecnologies de relació, en el sentit que creen un espai de relació entre les persones. És fonamental que els educadors s'alfabetitzin en aquestes noves tecnologies per poder cercar canals de comunicació amb els infants i amb els joves. Aquesta alfabetització els permetrà construir un diàleg per transmetre'ls valors i orientar-los en el seu procés educatiu. Caldrà utilitzar estratègies diferents en funció de si són joves o infants. Alhora, si coneixen més a fons les TIC podran aprendre a ser crítics envers aquestes tecnologies sense demonitzar-les i a reconèixer l'important paper que tenen com a nous canals educatius.

Pel que fa al treball dels projectes, encara que queden molts reptes pendents, ja s'han assolit fites importants. Cal destacar la presentació del Pacte de la Comunicació per l'Educació, la creació de catorze espais multimèdia a la xarxa de biblioteques, la celebració del Festival Playrec, la introducció d'espais sobre educació a les ràdios i la constitució del Consell Educatiu de BTV. Finalment, la comissió es proposa com a reptes de futur continuar desenvolupant els projectes que ja funcionen i promoure l'alfabetització dels educadors en noves tecnologies per tal de superar la barrera digital entre generacions.

A la comissió de **Valors i Ciutadania Activa**, els diferents ponents han reconegut, des de perspectives diferents –mitjans de comunicació, àmbit familiar, editorial, professorat– les seves responsabilitats individuals en la transmissió de valors. Els reptes i els objectius més significatius sobre els quals ha reflexionat la comissió són: crear les condicions, en cada àmbit, per redefinir el valor dels valors i per convertir el valor en un motor de canvi específic; lluitar contra l'etiquetatge de gènere, de classe o racista i contra l'ús dels estereotips, fet que comporta greus conseqüències; treballar en les definicions d'identitats, ja que els models socials masculins no estan ben definits.

També remarquen la necessitat d'establir una legislació que reguli, formalitzi i sistematitzi els nous valors socials que regulin noves formes de ciutadania sense desigualtats. A més, cal prendre consciència del poder hegemònic dels mitjans de comunicació, en concret de la televisió, i tenir clar que podem exigir una regulació, una responsabilitat i un compromís ètic d'aquests professionals. A part, hi ha una gran necessitat de cooperació i de coordinació des de la diversitat social. Cal mantenir la coherència entre pensament-verbalització i les pràctiques individuals i col·lectives. Cal tenir molt clar els valors que s'han de transmetre i constaten la necessitat d'acord entre l'àmbit familiar, l'escola i els mitjans per evitar discrepàncies i contradiccions. La Comissió considera que té una importància vital la complicitat de tothom en la tasca educativa, i es planteja com a gran repte assolir una Barcelona ètica, que ha de ser fruit de la reflexió i el consens previs.

Barcelona, 19 de novembre de 2005

Nota: aquest és un document de síntesi que mostra els punts principals debatuts a cadascuna de les comissions i que podreu consultar sencer a: www.bcn.es/educacio/pec .